

Siiruviiruline Shakespeare ja mõistatuslik Verdi

KRISTINA KÕRVER

Giuseppe Verdi "Othello" 18. septembril Tallinnas Coral Club Spordikeskuses. Othello – Badri Maisuradze, Jago – Jassi Zahharov, Desdemona – Jelena Zelenskaja, Emilia – Helen Lokuta, Rodrigo – Mart Madiste, Cassio – Algirdas Janutas, Lodovico – Leonid Savitski, Montano – Priit Volmer. Muusikaline juht ja dirigent: Arvo Volmer, lavastaja: Ralf Långbacka, lavakujundus ja kostüümid: Ralf Forsström, valguskunstnik: Ville Syrjä; Rahvusooper Estonia ooperikoor, poistekoor ja sümfooniaorkester, tütarlastekoor Ellerhein.

Rahvusooper Estonia sajas hooaeg algas tavalisest suurejoonelisemalt ning ehki koduteatris on remont veel käimas, ei pea publik seepärast ooperist paastuma. Juba eelmise hooaja suurprojekti, Verdi "Aida" käigus tuleristsed saanud spordikeskus näib olevat oma sobivust ooperi jaoks tõestanud, kuigi plekkkangaari ja *bel canto* kooslus ei pruugi tõelist ooperigurmaani veedelda, rääkimata ebamugavatest toolidest ja ebainimlikult väikesest subtiitritest. Siiski, tennisehalli üllatavalt hea akustika ja suur lava võimaldavad kavva võtta teoseid, mis Estonia seinete vahele hästi ei mahukski. Üks sellistest on septembris kümnel korral etendunud "Othello", mis jõudis lavale koostöös Tampere Ooperiga.

"Othello" on viljaka ooperilooja eelviimane meistriteos, mis valmis pärast aastatepikkust loomepausi, kiirustamata ja süvenedes. Selles avalduv Verdi uudne lähenemine ooperile – muusikadraamalik ülesehitus, kõne ja meloodia sulam, keerukas psühholoogiline aines ja orkestri erakordselt tähtis roll selle aines vahendamisel – on teinud sellest teosest ühte- de jaoks tema põnevaima ja mitmekihilisima oopuse, teiste jaoks aga jääb see Verdi varaste ooperite kõrval segaseks ja raskepäraseks. Sulnite meloodiate ja kae-

IMPRESSIOONID

lamurdvate virtuoosariate asemel tuleb siin "leppida" peenelt muusikasse kootud suhetevõrgu ja nii vokaal- kui ka orkestripartiides üha kummuva pingega. Mis puutub väidetavalt segasesse süžeesse, siis osalt on selles "süüdi" ka Shakespeare, kelle keerulisi tekste lahti keerutama hakates on süžee lihtsustamise libe tee alati ligi. Nii kurdab ka maailmanimega soome lavastaja Ralf Långbacka kavalehel, et vaatamata Arrigo Boito õnnestunud libretole mõjuvad Shakespeare'i suurepäraseid, siiruviiurilise hingeeluga tege-laskujud ooperilaval sageli mustvalgete, rumalate ja nõrkadena. Estonia lavastuses võttis Långbacka nõuks näidata, et vägev Othello ei hukku mitte Jago leidliku intriigitsemise, vaid iseenda seesmise ebakindluse tõttu, et Jagot ei juhi mitte kõikvõimas julm saatust, vaid inimlik solvumine, kibe vimma ja kuri tahe, ning Desdemona ohvrisurm ei ole mitte rumalus või argus, vaid just oma allaheitlikkuses ja leplikkuses äärmiselt vapper ja teadlik akt. Niisiis oli Långbacka nägemus "Othellost" küll mõistatuslik, kuid mitte romantiliselt, vaid pigem eksistentiaalselt. Nii nagu inimene on alati mõistatus ja pilk inimhinge on pilk põhjatusse.

Kummatigi jõudis üht-teist sellest põhjatussest ka realselt lavale – eelkõige tänu nauditavale peaosaliste ansamblile, kelle rollides olid draama liinid, rütmid ja rõhud väga hästi läbi mõeldud ja läbi tunnetatud. Nägin laval küll vaid kolmest koosseisust ühte, kuid usun, et Långbacka käe all küpsesid ka teiste koosseisude lavarollid (Othello osas Sergei Nayda; Jago – Sergei Leiferkus, Rauno Elp; Desdemona – Oksana Dyka, Pille Lill, Heli Veskus) sama valmiks. Muidugi ei seisnenud õnnestunud ooperiõhtu üksnes lavastajatöö tugevuses. Långbacka nägemust toetas traditsioonilises võtmes, kuid igati maitsekas kunstnikutöö: avarad pinnad, kõrguvad sambad, Vahemere maade koloriidist inspireeritud puhtad kirkad värvid ja samas meeleolus valgusrežiim ning ooperi viimases vaatuses ilusa leiuna Desdemona magamistoa hügelsuur must pitssein.

Ka muusikaliselt poolelt leidis rohkelt rõõmustavat. Badri Maisuradze helisev tenor kandus juba efektses avastseenis uhkelt üle lava publikuni. Eeskujulik itaalia laulukool koos selle juurde kuuluva suure joonega ja loomupärane musi-

Veel õnnelikud Othello ja Desdemona. Harmooniline solistipaar Badri Maisuradze ja Jelena Zelenskaja.

FOTO HARRI ROSPU

kaalus võimaldasid tal Othello mitmetahulise rolli väga peenelt välja voolida. Õrn armastaja, vägev väepealik või armukadedusest meelt heitnud inimvare – Maisuradze koondas kõik need tahud ühtviisi veenvalt tervikuks. Teine kõiki meeli haarav tegelane oli Jassi Zahharovi Jago, kelle kuri sarm tundus niivõrd ehe, et sundis seda "ohtlikku meest" pidevalt jälgima ja iga ta sammu laval silmas pidama. Pean muidugi mainima, et Jago roll on nii Shakespeare'i kui ka Verdi tekstis sõltumata osatäitjast mu absoluutne lemmik, seega olen paratamatult erapoolik. Kuid usun ikka, et see, kuidas Zahharov mängib hääle ja selle varjundite, pause, näoilmete ja üldse lihasingetega, andis olulise panuse väga dünaamilise, seestpoolt keeva, kuid väliselt külma Jago rolli tekkeks.

Nende kahe köitva meesrolli kõrval jättis Jelena Zelenskaja mõneti kahvatu-ma mulje. Långbacka huvitav nägemus Desdemonast kui iseteadlikust ja söakast naisest ei avaldunud minu meelest

ei muusikaliselt ega lavaliselt. Küllap on ka partii ise ühekülgsem ja tassem kui meespaaril, haripunktidega alles ooperi viimastes stseenides. Kuulaja isiklikku sümpaatiat kujundavad kümned tegurid, seepärast tunnistan ausalt üles, et ehkki Zelenskaja on kahtlemata võimekas laulja, jäi minu jaoks sel õhtul puudu hääle ilust ja kõlasoojusest. Desdemona kuulsat "Laulu pajust" esitas sopran aga väga hingestatult ja paljuski tänu temale kujunes ooperi lõpustseen eriti meeldejäävaks.

Kõrvalosatäitjatest jäid eredamalt meelde vokaalselt täpsed ja lavaliselt köitvad Mart Madiste ja Priit Volmer. Koor ja orkester kõlasid hästi ja ühtlaselt *forte* ja *tutti*-lõikudes, kus kõlarikkus kohatist rütmilist lohakust ja toonipraaki varjas. Seevastu vaskpillirühm, kellele Verdi on andnud eriti vastutusrikkad partiid, vääriski seda usaldust igati.